AUT, XLIV, 2006, p. 25-33

TOPONIMIA SUBMONTANĂ A MEHEDINŢIULUI ÎN GRAI LOCAL

de

Marius ARBĂNAŞI

Toponimia din Podişul Mehedinţi reprezintă, în plan diacronic, dar şi sincronic, graiul din nord-vestul Olteniei, arie dialectală unde sunt evidente particularităţi aparţinând zonei de nord-nord-vest a Olteniei, Banatului de răsărit şi Transilvaniei de sud-vest.

Accentul

Poate fi *păstrat*, ca în apelativul sau onimul din care provine, sau poate fi *oscilant*.

Accentul *păstrat* poate fi:

1. **oxiton**: *Aiúś*, *Armáś*, *Arín*, *Balóś*, *Băhnínț*, *Bârâiác*, *Bolborós*, *Bratilóv*, *Bucovắț*, *Busắsč*, *Čarnebrég*, *Călinésč*, *Cârligéi*, *Čair*, *Čireác*, *Čučór* (*Čučúr*), *Closáń*, *Corhán*, *Cornét*, *Costắsč*, *Crânśór*, *Cucúi*, *Degeráț´*, *Delurínț´*, *Eleśtéu*, *Făgăráś*, *Făsúi*, *Fazét*, *Feregár*, *Frăgár*, *Fuieróg*, *Furśér*, *Ganțắśt´*, *Găurínț*, *Glămẻi*, *Gorgáń*, *Gorunét*, *Grădẻț*, *Gruiẻț*, *Grunčẻi*, *Hurói*, *Iśteág*, *Jidoviń*, *Liliác*, *Marisắśt´*, *Mărğinínț*, *Mehedínț*, *Meteríz*, *Munčẻi*, *Oblắnc*, *Oblẻź*, *Pălắnś*, *Părắu*, *Păunésč´*, *Parínču*, *Perét*, *Piničẻi*, *Pituláś*, *Polóm*, *Ponorắl*, *Prăgúś*, *Prihód*, *Prislóp*, *Prosắc*, *Puțânẻi*, *Reveníc*, *Rumâńoŕ*, *Runcśór*, *Ruźét*, *Săndilár*, *Sănúń*, *Scundár*, *Slătiníc*, *Śośár*, *Suhát*, *Śerparíi*, *Śiśéśt´*, *Śovărnár*, *Ticár*, *Tufáń*, *Tufár*, *Ududói*, *Urlătóŕ*, *Zăbrán*, *Zmeurét*.

2. **paroxiton**: *Ániń*[1], *Anínu*, *Apśoára*, *Arsásca*, *Arsắśte*, *Arsúra*, *Arşắța*[2], *Ascuțắtu*, *Báhna* (*Bágna*), *Bálta*, *Barắca*, *Bắrda*, *Băśíia*, *Besâcúra*, *Bígăr*, *Bobáița*, *Bóbot*, *Boíla*, *Bolborósu*, *Bóldu*, *Brâgleásca*,

[1] Cf. Sextil Puşcariu, *Limba română. II. Rostirea*, Bucureşti, EA, 1959, p. 67.

[2] *Ibidem*, p. 66. Lingvistul clujean precizează că, în *ánin*, accentul cade pe prima silabă în Banat.

BDD-A6373 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:39 UTC)

Bráteś, *Brezníţa*, *Búčum*, *Bunáru*, *Buráiica*, *Calcáza*, *Cânepíšte*, *Caníča*, *Catúna*, *Căpăţâna*, *Căprăreáţa*, *Cătúnu*, *Čerboáńa*, *Čérna*, *Cetáte*, *Chéia*, *Kičoára*, *Kilíia*, *Čoáca*, *Čišmeáua*, *Čúta*, *Čuhurézu*, *Čúca*, *Čučóru*, *Cleánţu*, *Coáda*, *Coásta*, *Colníše*, *Conácu*, *Corhánu*, *Cornetâlu*, *Corobáia*, *Cosiácu*, *Costăníţa*, *Costăréle*, *Cośúštea*, *Cráinič*, *Creásta*, *Cúca*, *Cucuioáva*, *Cúla*, *Cúlmea*, *Curătúra*, *Curáua*, *Curmătúra*, *Curmezâśa*, *Cusácu*, *Custúra*, *Dâlma*, *Drúmu*, *Dumbráva*, *Dúnga*, *Fágu*, *Fântâna*, *Făsuíşte*, *Fataśúńe*, *Fáţa*, *Feregoásа*, *Frásin Frăgăreáţa*, *Frúntea*, *Fúrca*, *Furčitúra*, *Garâna*, *Gărdăneásа*, *Ğánţu*, *Ğevrínu*, *Glămeia*, *Gođánu*, *Griśoáre*, *Gruioáńe*, *Grúńu*, *Gúra*, *Halânga*, *Hómu*, *Ierúga*, *Iúpcá*, *Izvoáră*, *Jidovína*, *Lăturoásа*, *Lespezâle*, *Lintíšte*, *Loviníšte*, *Magúra*[3], *Maiágu*, *Márga*, *Mótru*, *Muśuroáńe*, *Napíštea*, *Năbóiu*, *Negrúśa*, *Ogáśu*, *Oblęága*, *Obáica*, *Obóru*, *Ocolíšte*, *Ohába*, *Opleśáta*, *Parínču*, *Piátra*, *Píscu*, *Pláiu*, *Plăváia*, *Pleśúva*, *Ploštińoáre*, *Poárta*, *Pódu*, *Pogára*, *Poiána*, *Pojorâtu*, *Poloáme*, *Ponoáre*, *Porcăreáţă*, *Potéca*, *Prihodíste*, *Pučoásа*, *Purcărétu*, *Ramnúţa*, *Râpa*, *Răscrúča*, *Răstoáca*, *Râtu*, *Rogojíšte*, *Rúda*, *Rúncu*, *Rúsca*, *Rustégu*, *Rústiu*, *Sălíšte*, *Sâstu*, *Scámńe*, *Scăriśoára*, *Scárpa*, *Skítu*, *Scócu*, *Scursúra*, *Seáca*, *Strâmba*, *Strája*, *Strúnga*, *Stupiníste*, *Śušíţa*, *Tabučáua*, *Tâlva*, *Târsa*, *Tău*, *Tăietúra*, *Teáca*, *Toáia*, *Topíla*, *Ţápa*, *Ţárina*, *Válea*, *Vâlčáua*, *Váru*, *Văloáğe*, *Vizuína*, *Zăcătoárea* etc.

3. **proparoxiton**: *Álbia*, *Ária*, *Bálota*, *Bisérica*, *Bráništea*, *Brébina*, *Brústure*, *Cámăna*, *Călúgăra*, *Kíčera*, *Crívina*, *Dúnărea*, *Fériga*, *Gáura*, *Gúmište*, *Líntište*, *Măgura*, *Nápištea*, *Obârśiia*, *Péstera*, *Plóština*, *Răzbóinicu*, *Róšiia*, *Rúština*, *Sádina*, *Stârmina*, *Ţárina*, *Zméura* etc.

Accent oscilant:

Ániń – Aníń, *Bánovăţ – Banóvăţ*, *Kíčera - Kičéra*, *Líntišţea – Lintíšţea*, *Măgura – Măgúra*, *Pádină – Padínă* etc.

Vocalismul

a. **Vocale accentuate**:

- *á > ă*: *Ării* Pă „teren agricol”; *Băia* Pj „pisc”; *Fântâna Basarăbilor* Cs „cişmea”; *Găura* R „peşteră”; ~ *Blióci* OC „grotă”; ~ *lu' Iépur* Po „peşteră la poalele dealului”; ~ *fără Fund* Po „grotă adâncă în peşteră”, „ponor”; ~ *Lúpului* M „adăpost pentru lupi”; *Bunáru di la* ~ R „puţ”; *Cucúiu Mănului* Cs „deal ascuţit”; *Pârlăź* Ba „geanţuri mici”; *Tăulă*

[3] De regulă, accentul acestui cuvânt este proparoxiton, *măgură*, excepţia o întâlnim în zonă la Mărăşeşti şi Obârşia-Cloşani, unde accentul este paroxiton, *măgúra*. Vezi şi *NALR-Oltenia*, II, harta 337.

BDD-A6373 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:39 UTC)

B „poiană în pădure”. Este posibil ca singularul să fie refăcut în grai local după plural: *băi̯*, *gă̆uri*.

- Anticiparea elementului palatal a creat diftongi precum: *ái̯*, *éi̯*, *ói̯*, *úi̯*, fenomen specific Olteniei, sud-estului Transilvaniei şi, răzleţ, Munteniei: *Dafíni̯ lu Melái̯ke*[4] Bv „loc cu salcâmi”; *Fântấna Véi̯ke* B „cişmea”; *Rói̯ń* Ba „loc cu urme de ziduri”; *Bui̯kéte* B „pădure”.
- Sporadic, în extremitatea nord-vestică a Podişului Mehedinţi, la Obârşia-Cloşani, *á* se labializează în: *Ălbia Râului̯*, *Åpa Arsåsca*, *Åria Batrână*, *Căpu Munčélului̯*, fonetism întâlnit în sudul Banatului, dar şi în Ţara Haţegului.

Diftongul arhaic *e̯á* este întâlnit în: *Le̯ámne*[5] OC „pădure”, *Fântấna Re̯áśe* Pd „cişmea”, *Bisă̆rica Ve̯áke* GO, *Vále̯a Ve̯árđe* OC „luncă”.

- Vocalele palatale *e*, *i* > *ă*, *â* prin depalatalizarea consoanelor ce le preced: *Ogáşu Fântấni̯ Ră̆ś* Ba „scursură”; *Covéi̯u di la Pódu al Să̆c* „cot de drum”; *Ogáşu al Să̆c* CM „vâlcea”; *Ogáşu Să̆c* OC „pârâu”; *Să̆st* Gn, Pă, Pd „teren agricol”; *Vále̯a cu Stă̆i̯* Ng „depresiune stâncoasă”; *Stă̆i̯u* Po „bloc stâncos”; *Stă̆rp´* Pă „deal”; *Să̆s* Bâ „platou”; *Zâd* Po „dig”; *Arşấţa* OC „deal expus soarelui”; *Arsấşte* CV „pisc”; *Ascuţấtu* B, Dâ „pisc”; *Băsă̆śt´*, *Busă̆śt´* „sat”; *Cornеţă̆l* M „deal cu ridicături calcaroase”; *Dosấśtile* Ba „coastă”; *Gruі̯eţă̆l* CM „deluşor”; *Lespeză̆le* M „deal stâncos”; *Mihuţă̆śt´*[6] OC „parte de sat”; *Obârśă̆ń* Ba „cătun”; *Obsă̆rvătór* No „punct topografic”; *Pădeźă̆l* Iz „deal, culme, şes”; *Peţấme̯a* Cir „pârâu”; *Ponoră̆l* Ba „pârâiaş, fost sat”, Gn „pârâu”, Pd „poiană”; *Prihoză̆l* GO „pârâu”; *Prosă̆c* Cir „vale”; *Puţânéi* IB „sat”; *Rogoji̯ă̆l* Ba „loc cu papură”; *Şă̆s* Bâ, M „teren arabil”; *Şă̆su* VU „teren arabil”; *Tră̆vắi* Gn „vale”; *Ulmă̆t* B „păşune”.

b. **Vocale neaccentuate**:

- *a* > *ă*: *Căzán* Pă „depresiune”; *Că̆zărḿ* M „stânci”; *Cră̆i̯óva*[7] OC „pârâu”; (*Curătúra*) *Brigă̆diéruluі̯* Şi „teren arabil”; *Că̆bána Forestiéră* D; ~ *Vânătóruluі̯* Il; *Că̆ntónu lu Carăbă*; *Pă̆rchétu* Pd „porţiune de pădure destinată tăierii”; *Tră̆ndăfíru* M „deal”.

---

[4] Anticiparea elementului palatal este discutată de Gr. Brâncuş, *Graiul din Oltenia,* în *LR*, XI (1962), 3, p. 250 şi marcată de *NALRR – Oltenia*, I, harta 24.

[5] Vezi şi Vasile Frăţilă, *Repartiţia dialectală a dacoromânei* (*istoricul problemei, cauzele şi vechimea ariilor dialectale*), în idem, *Studii de toponimie şi dialectologie*, Timişoara, Editura Excelsior, 2002, p. 317.

[6] Vezi Valeriu Rusu, *Graiul din nord-vestul Olteniei*, Bucureşti, Editura Academiei, 1971, p. 42.

[7] Fonetismul este discutat de Ovid Densusianu, *Graiul din Ţara Haţegului*, Bucureşti, 1915, p. 23; Sextil Puşcariu, în „Dacoromania”, II, p. 67-68; Valeriu Rusu, *op. cit.*, p. 38.

BDD-A6373 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:39 UTC)

- *ă protonic > a*: *Ba**l**aǫ́ana* Pă „pădină”; *Ba**l**óşi* Po „parte de sat”; (*Ária*) *Ba**t**ránă* OC „teren arabil”; *Barâca Ca**c**a**ś**ǫ́ásă* Gn, Pd „râpă”; (*Drúmu*) *Ca**l**a**t**órilor* Pă; *Ca**p**ra**r**ę́ą́ță*, *Ca**p**ra**r**ę́ț**u*** Gi „deal”; *Ca**r**ára**r**ę́a Gra**m**ę́ásca* Pd; *Ca**t**úna* Ng „parte de sat”; *Ca**t**únu* (*di pe Báltă*) GO „parte de sat”; *Cura**t**úra* Pă „deal”; (*Válea su’*) *Cura**t**úŕ* CO „teren arabil”; *Curma**t**úra* Gn, Pd „şa”, Pă, Pd „cătun”; (*Júpiį aį*) *Ca**z**úț* Rd „deal”; *Da**h**ǫ́ąca* GO, Pd „loc în pădure”; *Fa**g**a**r**áş* Na „pădure”; *Fa**s**úį* CV „coastă”; (*Crácu*) *Fa**s**úį́uluį* Rn „deal”; *Fa**t**a**ś**úne* OC „deal”; *Gavánele* Sn „deal”; *La**s**tárią* (*Coc*ǫ́*ánią*) Pd „pădure”; *~ de la Śocá**l**tę́a*; *~ di la Peț**á**mę́a* Pd „pădurice”; *Ma**g**úra* OC „deal”; *Ma**ś**é**ś**u* Pd „ogaş”; *Na**p**árca* B „deal”; *Pa**d**ína* (*Lúngă*), *~* (*Máre*), *~* (*Mícă*) OC; *Pa**d**úr**ę**a* Şi, *~* (*de Aluń*), *~* (*di la Rotáta*) Gn, *~* (*Státuluį*) OC, *~* (*Travą́į*) Gn; *Pa**į**úş* Ce „teren arabil”; *Pa**m**á**n**tu* (*al Alb*) Gn „păşune”; *Pa**r**ą́**u*** Mal; *Pla**į**úț**u*** (*al Lung*) Iz „drum”; *Pra**g**úşu* (*Máre*), *~* (*Mic*) Gn „cascadă”; *Ra**m**núța* (*Máre*), *~* (*Mícă*) OC „pârâu”; *Ra**s**tǫ́ąca* Iz „luncă mocirloasă”; *Ra**s**crúśe* Bâ „răspântie”; *Sa**l**íscče* Br „deal”; *Sa**l**íscčę́a* (*Sátuluį*) CV „luncă”; *Sca**r**isǫ́ára* Cs, Pj „terase pe munte”; *Spa**l**atǫ́ár**ę**a* Pă „loc la râu unde se spală rufele”; *Spa**r**túŕ* Ba „teren stâncos cu găuri”; *Spiț**a**ríį* OC „pădure”; *Ta**b**uśáą**u*** Pd „deal, vale”; *Va**c**aríį* Pd „izlaz”; *Za**c**atǫ́ár**ę**a* Go „deal”; *Za**t**ón* Po.

- *e > ă* în silabe accentuate şi neaccentuate, prin depalatalizarea consoanelor: *Capraréț**ă***[8] Gi „coastă”; *Cornéț**ă***, *Cornețą́**l*** M „deal”; *Crém**ă**na* Ba „deal stâncos”; *Cuptǫ́ár**ă*** Po „deal”; *Frăgăréț**ă*** Ba „livadă”; *Izvǫ́ár**ă*** Ba, I, Pd; (*Dósu*) *Izvǫ́ár**ă**lor* Pd „pădure”; (*Fáța*) *Izvǫ́ár**ă**lor* Cs „coastă”; (*Fântą́na cu*) *Izvǫ́ár**ă*** BA „cişmea”; (*Poį́ana*) *Izvǫ́ár**ă**le* Cs „teren arabil”; *Obs**ă**rvătór* No „punct topografic”; *Într**ă*** *Ogáş**ă*** Să „scursură”; *Porcăréț**ă*** B, Cs, D „pajişte”; (*Cǫ́asta*) *R**ă***, Şi „coastă inaccesibilă”; (*Válę**a***) *R**ă***, CV „vale îngustă”; (*Rą́u*) *R**ă**tezát* OC „ponor”; *S**ă**líśtę**a*** Br „deal”; *Źenț**ă**le* Bă „masive stâncoase”.

- *e > i* în silabe posttonice: (*Lócu*) *Căprioár**i**lor* Bl „poiană în pădure”; *Cárp**i**n* L „izlaz lângă pădure”; (*Ápa*) *Gálb**i**nă* Ce „pârâu”; (*Crácu cu*) *Lál**i**l**i*** BO „deal”; *Metál**i**le* OC „deal”; (*Lácu cu*) *Métr**i**le* Bl „poiană în pădure”; (*La*) *Piétr**i*** CV „stânci”; *Piétr**i**le* (*Álbe*) Cs, Jd „stânci”; *Pârlág**i**le* Pâ „sat”; *Ploștiniǫ́ár**i**le* Gi „bălți”; *Rą́p**i**le* Br „coastă, teren alunecos”.

- Diftongul *ę́a, į́a > é*:

(*În*) *Cur**é*** OC „teren arabil”; (*La*) *Śuś**é*** Pd „pădure lângă şosea”; (*Poį́ana*) *Unk**é**śuluį* Şi „teren arabil”.

[8] Cf. Vasile Frățilă, *Graiuri bănățene de est într-o recentă culegere de folclor: Fonetica şi lexicul*, în idem, *Studii lingvistice*, Timişoara, Editura Excelsior, 1999, p. 102.

BDD-A6373 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:39 UTC)

- Diftongul *e̯a* > *á/ă*: *Curáu̯a* Pd; (*Co̯ásta*) ***Ra*** GO; (*Vále̯a*) ***Ra***[9] OC; (*Vále̯a*) ***Ră*** CV „vale strâmtă”; OC „pârâu”; (*Vále̯a*) ***Sácă*** OC „pârâu”. Nu este o regulă, această rostire o întâlnim cu predilecție în stânga Cernei, în satele de sub munte: Obârşia-Cloşani, Izverna, Balta, Podeni.
- Se păstrează forma veche, arhaic-populară, a lui *rumắn* în ***Ru**mắna/**Ru**mâníța*: (*Vále̯a ~*, *Vắru ~*) şi în ***Ru**mâni̯ór* Ba „deal”, Pj „cătun”, (*Pódu*) ***Ru**mâni̯órilor* Pj „punte peste Râul Bălții” şi (*Vále̯a*) ***Ru**mâni̯órilor* Pj „pârâiaş”.

Consonantismul

- Consonantizarea lui *u* în *pívă* (< *píu̯ă)*[10]: *Píva* CV, *Píva Nóu̯ă* B, *~ Prejnénilor* Gi etc.
- Sub influența iotului, oclusivele dentale *d*, *t* devin africate prepalatale, precum în localitățile Banatului vecin sau peste Dunăre, în graiurile sârbo-croate:
- *d* + *e*, *i*, *e̯a* > *đ*:

Barắca đi la Pođíścă Gn „râpă”; *Buđe̯au̯ca* Ba „cucui”; *Boldíțu* Ng „deal rotund”; (*Crácu*) *Báđii̯* Pă „fânaț”; *Đálu* (*Máre*) „sat”; (*Ogáśu*) *Đéśului̯* OC „pârâu”; *Gođánu* „sat, comună”; *Grădína Ánii̯* M; (*Počéca la*) *Građíń* Rd; (*La*) *Hođinito̯áre* Iz „popas în munte”; *Leurđíśu* BA, Dâ, Ng „deal cu leurdă”; *Ordéi̯u Máre* Pd „pisc”; *Pađína* (cu *Śoś*) Jd „vâlcea”; *Pređélu* M „deal”; *Rúđina* Gn „deal”; *Sádina* Jd „pajiște”; (*Crácu*) *Sanđilárului̯* Gn „picior de deal”; (*Váľa*) *Vérđe* GO. Fonetismul este întâlnit şi în Banat, cu prelungire în nord-vestul Olteniei, în sud-vestul, nordul şi nord-estul Transilvaniei, în sudul Crişanei şi în Moldova[11].

- *t* + *e*, *i*, *e̯a* > *č*:

Balčánu BO „deal”; *Bălčínă* Bl „apă stătătoare mocirloasă”; *Čei̯* CM „ogaş”; *Čicár* Bâ, OC „lăstăriş”; *Comorắsče* OC „coastă”; *Costắsč* „sat”; *Cośúśče* „râu”; *Dosắsče* OC „pădure”; (*Gáura*) *Fi̯éčii̯* Pj „vale”; *Grunčéi̯u*

[9] Fenomenul este întâlnit în Banat, în nordul Transilvaniei, în Crişana, în Maramureş şi în Moldova. Cf. Alexandru Rosetti, *Istoria limbii române. I. De la origini până în secolul al XVII-lea*, ed. a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1978, p. 91; Teofil Teaha, *Graiul din Valea Crişului Negru*, Bucureşti, Editura Academiei, 1961, p. 54.

[10] Cf. Vasile Frățilă, *Studii lingvistice, art. cit*., p. 97.

[11] Cf. M. Gregorian, *Graiul şi folclorul din Oltenia nord-vestică şi Bănatul răsăritean (regiunea din stânga şi din dreapta Cernei),* Craiova, 1938, p. 21 şi 40; D. Macrea, *Studii de istorie a limbii şi a lingvisticii române,* Bucureşti, 1965, p. 71; M. Petrişor, *Graiuri mixte şi graiuri de tranziție. Cu privire la un grai mixt din nord-nord-vestul Olteniei*, în LR, XI (1962), 1, p. 89-90; Gr. Rusu, *Probleme de fonetică şi fonologie dialectală*, în CL, XI (1966), 2, p. 347-349.

BDD-A6373 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:39 UTC)

CM „deal mic”; *Linčísče* OC „deal”; *Múnče* Pj „teren stâncos”; (*Crácu*) *Múnčeluį* „sat”; *Nápisča* Pd „pădure”; *Nọápčeśa* „sat”; *Pálčiń* Pj „lăstari”; *Péscerẹa* Iz „grotă”; *Plóscina* Pj „baltă”; *Ploscinįọáre* Gi „bălți”; *Púnče* OC „podișcă”; *Rogozísče* Bv „baltă”; *Salkísče* Gn „zăvoi”; *Salísče* „sat”; *Stupinísče* B, Rn „poiană în pădure”.

- Sunetul *dz* este întâlnit în rostirea din imediata apropiere a Cernei: *Bradz* Gn „pădure de conifere”; (*Cọásta cu*) *Bradz* Mal „parte de sat”; *Búdza* (*Pláįuluį*) OC „coama dealului”; *Palamídz* Pâ „teren cu pălămidă”; *Posắdz* Iz „trecători spre Poiana Beletina”; *Vărdzăría* OC „grădini”.
- *-mn-* etimologic este întâlnit în *Scámne* Bu, Gh „deal cu pădini”; *Scámnu* (*Hóțâlor*) CV „poiană în munte”; *Scămńéle* Po „poiană”.
- *n* > *ń*. Vecinătatea cu Banatul de est face ca mai multe toponime din stânga Cernei să poarte mărci fonetice și lexicale ale subdialectului bănățean, cum ar fi entopicul *gruń*, care circulă alături de oltenescul *gruį*, sau sufixul *-oń*, alături de sufixul *-oį*, cunoscut în tot restul țării. Ele se regăsesc în toponime ca: *Gruń* Bv „pisc”, *Grúńu* Pj „movilă”, *Grúńu* (*Larg*) Ba „crac de deal”, (*Crácu*) *Grúńuluį* Ba „deal”, (*Pădúrẹa*) *Gruń* Bv, *Grunčéįu* CM „delușor”, *Gruįọáńe* Su „piscuri conice”, dar și *Grúįu* BA, Br, Cm, D, Ng, P, Sd „movilă”, *Gruį́éț* P „grind”, *Gruį́éță* Br „dealuri mici”.
- *r* final se palatalizează în toponime provenite de la apelative formate cu sufixul *-ar* (< *-arius*) sau în cuvinte nederivate conținând secvența *–ar*: *Bunáŕ* S „puț amenajat”; (*Pį́átra cu*) *Cântáŕ* IB „stâncă”; *Fulźéŕ* Jd „drum”; *Furśéŕ* OC „bifurcație a dealului”; *Sandiláŕ* Cs, Pj „loc în pădure”; *Scundáŕ* Pd „cișmea”; *Zmeoráŕ* CV „deal”.
- *ş* > *s* și *j* > *z*

a) În poziție inițială: (*La*) *Sa* OC „deal”; (*La*) *Să* Pd „culme”; *Sắu̯a* Pd „culme”; *Salắṕ* Ng „parte de sat”, *Sarparíį* (< *Şărpării*, cu *ă* protonic > *a*) Pd „teren râpos”; *Sắstu* Gn „vale întinsă”; *Serpelía* (< *Şerpería*, cu disimilarea parțială a celui de-al doilea *r*) M „deal cu șerpi”; *Sâcọála* Pj; *Sâmičíru* GO; *Sắputu* CV „izvor”; *Sắru* (*cu Pį́étre*) Na „deal”; *Socắț* Pj „deal”; *Susắu̯a* OC „drumul principal”.

b) În interiorul cuvântului: *Apsọára* Pj „pârâu”; (*Fântắna*) *Armásuluį* Pj „cișmea”; *Arsắste* Gn „deal”; *Arsắța* OC „pantă expusă soarelui”; (*Vắru*) *Camésî* OC „pisc”; (*Garắna*) *Curmezắsă* OC „ochi de pădure”; *Musurọáįe* Gn „movile”; *Musurọáńe* Pd „movile”; *Palosáń* Pj „parte de sat”; (*Ogáśu*) *Perisóruluį* Ba „scursură”; *Plésu* OC „vârf de deal”; *Pragúsu* (*Máre*, *~ Mic*) Gn „pod carstic”; *Rárisčẹa đi la Sanúń* OC „pădure”; (*Crácu*) *Rósu* Pd „deal”; *Scarisọára* Cs, Pj „terase pe munte”; *Zențâsọáre* OC „stânci ascuțite”; (*Grọápa*) *Balmózuluį* OC „crov”; *Blózu*

BDD-A6373 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:39 UTC)

Ba „loc arabil”; (*Crácu đin*) *Mizlóc* M „deal”; *Pârzo̯ále* GO „teren pietros”; *Prézne̯a* „sat”; *Stráza* Ba „deal”; *Cucúi̯u cu Vârtéze* Cs „deal ascuțit”.

c) În poziție finală: (*Fúrca lu*) *Nicús* M „vale ramificată”; *Prăgús* Cs „trecătoare”; *Teís* OC „deal”.

- č > ś: (*Crácu cu*) *Aglíše* Bă „deal”; *Băśíi̯a* Ba „stână”; (*Crácu*) *Bisa̍rišíi̯* Cs „dealul cu biserica”; *Buśína* Jd „pădure”; *Búśum* OC „stâncă”; *Colníše* Po „culme”; *Copăśélu* CM „pădure”; *Cracśélu* Bâ „culme”; *Crúše* Bâ „răspântie”; *Dokíśu* BA „deal”; (*Ogáśu*) *Dráśilor* GO „pârâu”; (*De̯álu*) *Dúnśi* Ba „culme”; *Fataśúne* Ba „deal”; *Furśitúră* Bă, OC „bifurcație de deal”; *Kíśura* Pj, OC „deal”; *Maguríś* Po „deal”; *Măśésu* M „teren arabil”; (*Vále̯a*) *Núśilor* Ng „depresiune”; *Păduríše̯a* Bâ „pădure”; *Răscrúše* Bâ „răspântie”; *Śérbu al Alb* Rn „deal”; *Śérna* „râu”; *Śiréśu* M „platou”; *Śo̯áca* Bâ „pisc”; *Śóśile* (*Go̯ále*) Jd „piscuri fără vegetație”; *Śocáne* Jd „stânci”; *Śocănélu* M „deal”; *Śo̯ára* M „pădure”; *Śúca* Bâ „movilă”; *Śušóru* (*al Nalt*) M „izvor”; *Śušúru* (*lu Líță*) Pj „izvor”; *Śúta* M, Ng „deal”; (*Izvóru*) *Târsái̯śi* CM; (*Pi̯átra*) *Turco̯ái̯śi* M „stâncă”; *Vâlśáu̯a* Ng „ogaș”.
- *h* neetimologic, în unele forme ale pronumelor și adjectivelor demonstrative: *Háia-Vále* Cs „depresiune”.
- *č* > *s*: *sâmičír* (< *cimitir* > *śimitir*, prin influența lui *sânt* „sfânt”) OC „cimitir”; Bâ „pădure”; Ce, VU „deal”; (*Ogáśu*) *Sâmičíruluį* L „făgaș”.
- *ğ* > *ź*: *Cârlíźe* OC „stânci”; *Costănźo̯ără* Bâ „teren arabil”; *Deźeráți̯î* Ba „parte de sat”; *Fáźi* (*ai̯ Doi̯*) M „deal cu pădure”; *Faźétu* Pj „pădure”, Po „izvor, pădure”; (*Anínu*) *Gắzii̯* Pj „pădure”; (*Crácu Fi̯éți̯î*) *Lunź* Ti „picior de deal”; *Márźine̯a* M „liziera pădurii”; *Ruźétu* M „deal”; *Turúź* S „deal”; *Źe̯ána* (*De̯áluluį*) S „culme”; *Źe̯anț* OC „stâncă”; *Źe̯ánțu Fui̯eróźii̯* OC „stâncă”; *Źenț*̆*ále* Bâ „stânci”; *Źenț*̆*ń* OC „parte de sat”; (*Su*) *Źențâso̯áre* OC „pădure”; (*Par*̆*ău*) *Źéruluį* Bâ „vale”.
- Sporadic, întâlnim *l* etimologic: (*Iști̯águ*) *Văli Mári*[12] Bu „deal cu tufe”.

Accidente fonetice

a) **Afereza**: *Părțâto̯áre̯a* D „vale” (< *Împărțito̯are̯a*); *Între Văi̯* Gn „deal” > *’Ntră Văi̯* > *Trăvă*̆*i̯*, cu *ă* protonic > *a*: *Travă*̆*i*; *Vârtito̯áre* Sn „locul, la capul satului, unde se aleg animalele venite de la păscut” (< *Învârtito̯áre*).

b) **Asimilare**:

o-u > *o-o*: *Goroníś* Bv „pădure” (< *Goruniś*).

c) **Disimilare**:

[12] Cf. Ovid Densusianu, *op. cit.*, p. 45; Alexandru Rosetti, *op. cit.*, p. 337.

BDD-A6373 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:39 UTC)

-r: *Ferẹ́ásta* Pj „deschizătură în munte”

d) **Epenteza vocalelor**:

-a-: *Patraúla* Cs „fâşie pe unde circulau patrulele”; *-i-*: *Bolídu* Bus „bold, stâncă”; *-â-*: *Sâcọ́álă* Pj „şcoală”; *-u-*: *Scurúm* OC „coastă de deal”.

e) **Metateză**:

(*Linia*) *Bodrâncáscă* Bu „parte de sat” (pentru ~ *Bordâncáscă*); *Perpeléźe* GO „cârlíge de lemn prinse în stâncă pentru străbaterea versantului” (corect: *Perpelége*); *Pârlipắț* BO „deal” (corect: *Prilípeț* < sl. **Prilipĭc*; cf. scr. *Prilipac*)[13]; *Răzuréle* GO „teren arabil”, pentru *Lăzuréle* (sau poate fi *Răzorele* > *Răzurele*).

f) **Proteza vocalelor**:

i-: (*Mắgura*) *Icọ́árbeị* M „deal”

u-: *Urúptu Máre*, *Urúptu Mic* F „deal”.

g) **Sincopări**:

1) **de vocale**:

-i-: *Jdovíń* Pd „deal”; (*Fáța*) *Jdovíniị* B „coastă”; (*Tắu din*) *Jdovíń* B „lac”; *Prăgśóru* (< *Prăguşor*) Iz „pod stâncos”; *Punčélu* Bus „deal cu pădure” (corect: *Puničélu*, diminutiv de la *Púnic*).

-u-: *Gorníś* (< *Gorunici*) CM „pădure”; *Grišọ́are* (< *Gruişoare*) Sf „mici ridicături de teren”; *Runcśór* (< *Runcuşor*) „sat”.

2) **de silabe**: *Băhắu̯* Bb „deal” (< *Băhăhắu̯*); *Čurézu* Rn „deal” (< *Čuhurézu*); (*Prúnii lu*) *Alámpie* Bu „livadă” (< ~ *Haralámbie*); *Crânśor* CV „pădurice” (< *Crânguşór*); *Móríšte* Br „loc cu mohor” (< *Mohórişte*); *Munčélu* (< *Munticelu*) OC „deal”; *Munčéị* (< *Munticei*) OC „creste de deal”; *Sânğét* Gor „arbuşti” (< *Sânğerét*); *Sodól* Bus „vale” (< *Sohodól*); *Śuréle* M, Sn „izvoare, izlaz” (< *Śuśuréle* < *Čučuréle*).

h) **Aglutinări** ale toponimelor analitice, uneori cu sincopări de sunete: *Cracórnu* Ba „picior de deal” (< *Crácu cu Cornu*); *Cragornénți* Sf „picior de deal” (< *Crácu Gornénți*); *Curálmi* BO „deal” (< *Curĕáu̯a Álmi*); *Grundimijlócu* Dâ „grinduri” (< *Grúniị din Mijloc*); *Râmóri* Po „pârâiaş” (< *Rắu Móriị*); *Travắị̯u* Gn „deal” (< *Íntre Văị*); *Vagarắna* Ră „vale” (< *Válẹa Garắna*); *Văleghína* BA „vale” (< *Válẹa Ghína*).

Concluzii

Din bogăția faptelor linvistice, reiese că toponimia din zona submontană a Mehedințiului prezintă particularități fonetice aproape identice cu cele din graiul din nord-vestul Olteniei, relevând diferite stadii ale evoluției limbii vorbite de locuitorii acestor meleaguri. Toponimele,

[13] Emil Petrovici, *Toponime slave din valea Almăjului*, în idem, *Studii de dialectologie şi toponimie*, Bucureşti, EA, 1970, p. 139.

BDD-A6373 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:39 UTC)

mai cu seamă hidronimele şi oiconimele, reprezintă o arhivă vie a graiului nord-mehedințean în devenirea sa istorică.

Abrevieri

B = Bala, Ba = Balta, Bă = Băseşti, Bâ = Bârâiac, Bb = Brebina, Bh = Bahna, Bl = Baloteşti, Br = Brânzeni, Bra = Bratilov, Bu = Buicani, Bus = Buseşti, Bv = Bâlvăneşti, BA = Baia de Aramă, BO = Breznița-Ocol, Ce = Ceptureni, Ci = Ciovârnăşani, Cir = Cireşu, Cm = Comăneşti, Co = Cocorova, Cs = Costeşti, CM = Cracu Muntelui, CV = Cerna-Vârf, D = Delureni, Dâ = Dâlma, Fi = Firizu, Gi = Giurgiani, Gn = Gornenți, Go = Godeanu, Gor = Gornovița, I = Ilovița, Il = Ilovăț, Iz = Izverna, IB = Izvoru Bârzii, Jd = Jidoştița, L = Ludu, M = Mărăşeşti, Na = Nadanova, Ng = Negoieşti, No = Noapteşa, OC = Obârşia-Cloşani, Pă = Păuneşti, Pâ = Pârlagele, Pd = Podeni, Pj = Prejna, Po = Ponoarele, R = Răiculeşti, Ră = Răscoleşti, Rd = Rudina, Să = Săliştea, Sd = Sărdăneşti, Sf = Sfodea, Sn = Stăneşti, Ş = Şipot, Şi = Şişeşti, Ti = Titerleşti, VU = Valea Ursului.

LA TOPONYMIE SOUS-MONTAGNARDE DE MEHEDINȚI DANS LE PATOIS LOCAL

(Résumé)

La richesse des faits linguistiques met en évidence le fait que la toponymie de la zone sous-montagnarde de Mehedinți présente des particularités phonétiques presque identiques au patois du nord-ouest de l'Olténie, en relevant des stades différents de l'évolution de la langue parlée par les habitants de ces régions. Dans ce patois de transition interfèrent les influences de l'Olténie, du Banat et dans une moindre mesure, celles du sud-ouest de la Transylvanie.

BDD-A6373 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:39 UTC)